

PM 2018: RVI (Dnr 110-1870/2017)

Anmälan om svar på remiss ”Vissa förslag om personlig assistans”

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på remissen godkänns.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

De senaste årens omfattande förändringar i rättspraxis och tillämpning av assistansersättningen till följd av domar i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har medfört instabilitet och oro för enskilda assistansberättigade och deras närstående. Det har även inneburit ett snabbt växande ansvar för kommunerna. I avvaktan på LSS-utredningens betänkande har Socialdepartementet tagit fram förslag till ändringar i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialförsäkringsbalken (SFB). Förslagen redovisas i promemorian Vissa förslag om personlig assistans och har sin bakgrund i det åtgärds paket för assistansersättningen som regeringen presenterade den 14 november 2017. Regeringens förslag har som huvudsakligt syfte att dämpa effekterna av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande tidigare i år (HFD 2017 ref. 27) och Försäkringskassans rättsliga ställningstagande med anledning av detta.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 31 mars 2018.

Socialdepartementet har remitterat promemorian till Stockholms stad för yttrande.

Remissen i sin helhet går att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden. Stadsledningskontoret och socialförvaltningen har svarat med ett gemensamt kontorsyttrande, som skickats som svar till Socialdepartementet.

Stadsledningskontoret och socialförvaltningen anser att de föreslagna lagändringarna innebär en minskad oro för personer som har assistansersättning och deras anhöriga, och ställer sig i huvudsak positiva till de föreslagna förändringarna.

Mina synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Anmälan om svar på remissen godkänns.

Stockholm den 10 januari 2018

ÅSA LINDHAGEN

Bilaga

Remissen i sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Föreliggande ärende är ett anmälningsärende av ett remissvar som avgavs i form av ett kontorsyttrande från stadsledningskontoret. Den socialdemokratiska regeringens senfärdighet i att agera för att säkerställa bra villkor för personer med funktionsnedsättning och en lagstiftning som lever upp till intentionerna bakom LSS-reformen har gjort att man nu har behövt hasta fram ett tillfälligt lagförslag med en så kort remisstid att en politisk behandling av remissen i kommunstyrelsen inte varit möjlig.

Liberalerna motsätter sig inte de lättnader som föreslås i tillämpningen av LSS men menar att ett helhetsgrepp behövs, med långsiktiga såväl juridiska som ekonomiska förutsättningar för staten att säkerställa personlig assistans för de samhällsmedlemmar som behöver det, inte minst barn med svåra funktionsnedsättningar. Det är även viktigt att stryka under att förändringarna inte hjälper de som redan förlorat sin assistans eller inte haft möjlighet att komma in i systemet på grund av den ändrade rättspraxisen.

Vad gäller stadens remissvar menar föredragande borgarrådet att stadsledningskontoret och socialförvaltningen (och därmed staden) ställer sig ”huvudsakligen positiva” till förändringarna. Det är inte riktigt det intryck man får av att läsa regeringens lagrådsremiss, där staden framstår som i princip den enda remissinstans som anser att promemorians förslag om att förtydliga att väntetid och beredskap ingår i rätten till personlig assistans är för långtgående och detaljerat.

Med tanke på den kreativitet Försäkringskassan har visat i att dra långtgående, och för den enskilde negativa, slutsatser av domar på LSS-området behövs det ett visst mått av precision för att upprätthålla rätten till personlig assistans. I den här frågan är vi mer ense med regeringen än med stadens majoritet.

Remissammanställning

Ärendet

De senaste årens omfattande förändringar i rättspraxis och tillämpning av assistansersättningen till följd av domar i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har medfört instabilitet och oro för enskilda assistansberättigade och deras närstående. Det har även inneburit ett snabbt växande ansvar för kommunerna. I avvaktan på LSS-utredningens betänkande har Socialdepartementet tagit fram förslag till ändringar i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialförsäkringsbalken (SFB). Förslagen redovisas i promemorian Vissa förslag om personlig assistans och har sin bakgrund i det åtgärds paket för assistansersättningen som regeringen presenterade den 14 november 2017. Regeringens förslag har som huvudsakligt syfte att dämpa effekterna av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande tidigare i år (HFD 2017 ref. 27) och Försäkringskassans rättsliga ställningstagande med anledning av detta.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 31 mars 2018. Socialdepartementet har remitterat promemorian till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden. Stadsledningskontoret och socialförvaltningen har svarat med ett gemensamt kontorsyttrande, som skickats som svar till Socialdepartementet.

Stadsledningskontoret och socialförvaltningen

Stadsledningskontorets och socialförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 21 december 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Nya bestämmelser

Stadsledningskontoret delar socialdepartementets uppfattning att LSS och assistansreformen på ett avgörande sätt har förbättrat levnadsvillkoren för personer med omfattande funktionsnedsättningar och haft stor betydelse för möjligheterna för dem som omfattas av lagarna att leva självständiga liv. Vidare delar kontoret departementets uppfattning att de senaste årens omfattande förändringar i rättspraxis och tillämpningen av assistansen, till följd av domar från högsta förvaltningsdomstolen har medfört instabilitet och oro för personer som mottar personlig assistans. Då lagstiftningen som reglerar den personliga assistansen tillkom för mer än 20 år sedan är det positivt att regeringen beslutat om att inom ramen för LSS-utredningen se över den. Av promemorian framgår att de föreslagna lagändringarna är en del i regeringens åtgärds paket för att dämpa effekterna av den senaste tidens snabba förändringar i rättspraxis i avvaktan på LSS-utredningens betänkande oktober 2018. Stadsledningskontoret anser att de föreslagna lagändringarna innebär en minskad oro för personer som mottar assistans och deras anhöriga, samt bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål 4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla. Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till de framlagda förslagen.

Väntetid

Det är positivt att regeringen föreslår att tillfälligt frysa Försäkringskassans nuvarande tvåårsomprövningar. Syftet med förslaget är att undvika att förändringar i rättspraxis får

ingripande effekter för enskilda som redan har beviljats assistansersättning.

Förslaget om väntetid, beredskap och tid mellan insatser i LSS innebär för Försäkringskassan och de flesta kommuner, att tillämpningen återgår till det som var gällande före HFD 2017 ref. 27. Det beror på att många kommuner följer Försäkringskassans vägledning och rättsliga ställningstaganden. Även i Stockholms stad kan Försäkringskassans vägledning användas som hjälp i tolkningar och rättstillämpning, men det görs även andra tolkningar och överväganden än vad Försäkringskassan lagt fram. I staden finns också av kommunfullmäktige beslutade riktlinjer som stöd i handläggningen. När det gäller det aktuella prejudikatet så har stadens juridiska avdelning gjort bedömningen att Försäkringskassan har gjort en alltför långtgående tolkning. Juridiska avdelningen har ansett att det finns skäl att bedöma prejudikatet utifrån den situation som den handlade om och att det inte ger grund för den ändrade tillämpning som Försäkringskassan har genomfört. Domen har inte heller medfört någon genomgripande ändrad tillämpning i Stockholm stad.

Stadsledningskontoret anser att det mot bakgrund till Försäkringskassans ändrade tillämpning är bra med de snabba åtgärder i form av lagändring som Socialdepartementet har vidtagit. Det är däremot fullt tillräckligt med en smärre justering i lagtext och uttalande i motivering om att väntetid ska ingå i insatsen, i enlighet med tidigare praxis. De långtgående preciseringar som nu föreslås i lagtext och genom bemyndigande till föreskrifter innebär att förutsättningarna för individuell behovsprövning försvinner, med resultatet att biståndsbeslutet kommer kunna innebära såväl för mycket som för lite tid i förhållande till det verkliga behovet i enskilda ärenden. Stadsledningskontoret menar att dessa preciseringar avviker från lagens utformning i övrigt och att föreskrifterna är i strid med de principer och den tradition som i övrigt gäller för biståndsbedömningen enligt LSS.

Stadsledningskontoret ser ett stort behov av en långsiktigt hållbar lösning för hur omfattande personliga hjälpbehov kan tillgodoses på ett sätt som främjar jämlikhet i levnadsvillkor både för enskilda och deras anhöriga. De förslag som lämnas i remissen syftar endast till att förhindra konsekvenserna av det senaste HFD-avgörandet, vilket är bra, men otillräckligt och i sin utformning olämpligt, för att komma tillrätta med de problem inom assistansen som uppmärksammats på senare år. Kommande lagändringar behöver ge vägledning som stöd för individuell biståndsbedömning, men redan de aktuella ärendenas komplexitet och varierande förutsättningar vad gäller den enskildes behov och förutsättningar i omgivningen innebär att det inte är möjligt att skapa rättvisa och goda förutsättningar genom alltför långtgående preciseringar och detaljstyrning. I det kommande lagstiftningsarbetet måste också ingå tydliggörande av kommunens möjligheter att tidsbegränsa beslut om olika LSS-insatser.